

Prof. dr hab. Hanna Matyja
Program Zmiany Klimatu i Środowiska
Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy
00-975 Warszawa
ul. Rakowiecka 4

Ocena rozprawy habilitacyjnej, dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego doktora Jana Malca

Przebieg kariery naukowej i zawodowej:

Doktor Jan Malec ukończył studia w zakresie paleozoologii na Wydziale Geologii Uniwersytetu Warszawskiego w roku 1977, przedstawiając pracę magisterską „*Rodzaj Cytherella (Ostracoda) z utworów najwyższej kredy i najniższego trzeciorzędu w Bochochnicy nad Wisłą*”, której promotorem była prof. dr hab. Janina Szczechura. Tytuł doktora nauk o Ziemi uzyskał po 25 latach pracy w roku 2002, na podstawie przedstawionej w Państwowym Instytucie Geologicznym rozprawy doktorskiej „*Stratygrafia utworów z pogranicza dewonu dolnego i środkowego w regionie łysogórskim Gór Świętokrzyskich*”, której promotorem był Prof. dr hab. Marek Narkiewicz.

Przez cały okres pracy zawodowej, tj. od roku 1978, habilitant zatrudniony był w Państwowym Instytucie Badawczym, początkowo jako asystent (1980-1982), starszy asystent (1982-1991) i asystent (1991-2003), później jako adiunkt (od 2003 roku do chwili obecnej).

Dorobek naukowy:

Całość dorobku publikowanego habilitanta pochodzi z lat 1979-2015. Dr Malec przedstawił listę zawierającą z pozoru imponującą liczbę 164 publikacji. W latach 1979-2002, przed doktoratem, opublikował 78 pozycji, z których tylko 15 to oryginalne artykuły naukowe opublikowane w czasopismach krajowych, w *Kwartalniku Geologicznym/Geological Quarterly* (7), *Bulletin of the Polish Academy of Sciences* (3), *Acta Geologica Polonica* (1), *Biuletynie Instytutu Geologicznego* (1), *Acta Palaeontologia Polonica* (2) oraz w *Annales Societatis Geologorum* (1). Reszta, czyli 63 pozycje, to krótkie komunikaty, które ukazały się w *Kwartalniku Geologicznym*, *Przeglądzie Geologicznym* bądź w *Posiedzeniach naukowych PIG*.

Po doktoracie, biorąc pod uwagę lata 2003-2015, na dorobek habilitanta, według załączonej przez niego listy, składa się z 16 artykułów, które ukazały się lub mają się wkrótce ukazać, głównie w publikacjach macierzystej jednostki Kandydata [w *Geological Quarterly* (3), *Biuletynie PIG* (6), w *Przeglądzie Geologicznym* (4), a także w *Profilach Głębokich Otworów Wiertniczych* (1) oraz w *Annales Societatis Geologorum Poloniae* (1) i w czasopiśmie Akademii Górniczo-Hutniczej *Geologia* (1)]. Trzy prace spośród wymienionych zostały wskazane jako wchodzące w skład rozprawy habilitacyjnej: Fijałkowska-Mader A. & Malec J. (2011), Malec J. (2014) oraz Malec J. (2015).

W zestawieniu prac opublikowanych po doktoracie w kategorii czasopisma znalazły się 2 pozycje, które z tego spisu powinny jednak zostać usunięte:

- Malec J. w druku. Osady kambru w Górach Pieprzowych. *Biuletyn Państwowego Instytutu Geologicznego*. Manuskrypt został złożony do Wydawnictw w 2012 roku. Jest po 2 recenzjach, z których jedna sugerowała drobne zmiany w pracy, druga zmiany poważniejsze. Według notatki, załączonej do teczki artykułu, manuskrypt został zwrócony Autorowi do poprawy. Poprawiony artykuł do Wydawnictw nie wrócił.
- Malec J., Fijałkowska-Mader A., Szrek P., Uchman A. w przygotowaniu do druku. Nowe dane o środowisku sedymentacji i stratygrafii osadów dolnodewońskich z rejonu Barczy (Góry Świętokrzyskie). *Geological Quarterly*. Wspomniana praca zapewne dopiero powstaje. Nie została złożona do *Geological Quarterly* w żadnej postaci.

Habilitant opublikował zatem 14 a nie 16 prac naukowych w czasopismach krajowych.

Poza tym habilitant jest współautorem 2 rozdziałów o charakterze monograficznym, które ukazały się w *Atlasie skamieniałości*, towarzyszącym *Budowie geologicznej Polski*, materiałów powstałych jako pomoce dydaktyczne przeznaczone dla nauczycieli geografii szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, 2 samodzielnych artykułów zaprezentowanych w materiałach konferencyjnych oraz 66 komunikatów opublikowanych głównie w *Posiedzeniach naukowych PIG* (41) i w krajowych materiałach konferencyjnych. Dr Jan Malec jest również współautorem, rzadziej samodzielnym autorem, ponad 30 opracowań archiwalnych, powstałych po roku 2003.

Głównym obszarem badań kandydata są Góry Świętokrzyskie, w niewielkim tylko stopniu inne obszary w obrębie bloku małopolskiego. Dorobek kandydata dotyczy niemal wszystkich systemów paleozoicznych, poczynając od kambru po karbon. Przeważająca część oryginalnych artykułów naukowych habilitanta, czy to samodzielnych czy we współautorstwie, dotyczy więc stratygrafii, rzadziej rozważań sedymentologicznych. W związku z tym od przedstawionych jako habilitacja prac należy wymagać poprawności warsztatowej i rozeznania w bieżących problemach odnoszących się do badanego przedziału stratygraficznego.

Dorobek naukowy kandydata zarówno przed doktoratem, jak i przede wszystkim po doktoracie, chociaż z pozoru ilościowo obfity, z jednej strony jest zdominowany przez wspomniane już wyżej krótkie komunikaty, z drugiej strony jest dominująco polskojęzyczny. Zapewne te dwa aspekty są powodem, że jego publikacje znajdują co najwyżej przeciętny odzew w literaturze światowej, mimo niemal 40-letniego okresu pracy zawodowej i naukowej. W autoreferacie dr Jan Malec podaje liczbę 175 cytowań swoich publikacji, zaś wartość współczynnika h (Hirscha) równą 7, a wartości te zdaniem Habilitanta pochodzą z bazy *Web of Science*. Tymczasem w bazie *Web of Science*, rejestrującej jedynie tzw. filadelfijskie źródła cytowania prac, ilość cytowań Habilitanta ogranicza się do 53, a współczynnik h wynosi 3. Dane, które przytoczył dr Jan Malec pochodzą z bazy *SCOPUS*, w której zawierane są cytowania również ze źródeł „nie-filadelfijskich”, i w której odpowiednie parametry są w związku z tym wyższe.

Przechodząc do oceny merytorycznej dorobku naukowego dr Malca należy zwrócić uwagę, że poczynając od pracy doktorskiej, w spektrum jego badań zaznacza się kilka wątków. Dominującym

wątkiem jest rozległy czasowo (kambr – dolny karbon) aspekt regionalny związany z obszarem Gór Świętokrzyskich. Do bardziej podrzędnych należą badania dojrzałości termicznej skał dewonu, dolnego karbonu i triasu w obrębie bloku małopolskiego, analizowanej przy pomocy wskaźnika CAI, jak również analiza skał macierzystych paleozoiku świętokrzyskiego.

Wskazane jako rozprawa habilitacyjna trzy prace oparte są na materiałach pochodzących z Gór Świętokrzyskich (2 publikacje, w tym jedna we współautorstwie, z wyraźnie jednak widocznym rozdziałem kompetencji obydwójga autorów) i z masywu małopolskiego (1 publikacja). Podstawą wszystkich wymienionych prac jest biostratygrafia, która stanowić powinna dla innych badaczy podstawowe źródło do dalszych rozważań stratygraficznych i regionalnych.

Pierwsza z prac (Fijałkowska-Mader & Malec 2011) podsumowuje badania biostratygraficzne najwyższej części pragu, emsu i najniższego eiflu na podstawie konodontów, małżoraczków bentonicznych i otwornic zlepieńcowatych, prowadzone przez habilitanta w rejonie Gór Świętokrzyskich. Ten relatywnie bogaty materiał analityczny, pochodzący zarówno z wcześniejszych publikacji, jak i nie opublikowanych do tej pory opracowań archiwalnych dr J. Malca, został w omawianej obecnie pracy uporządkowany i zweryfikowany, a współpraca z palynologiem, dr Anną Fijałkowską-Mader, pozwoliła na wyjaśnienie niektórych istotnych dla geologii regionalnej zagadnień stratygraficznych z pogranicza dewonu dolnego i środkowego w Górach Świętokrzyskich. Udziałem dr Jana Malca jest wyróżnienie kilku poziomów konodontowych, omówienie na ich tle wyróżnionych zespołów otwornic aglutynujących i małżoraczków, także prześledzono ich zasięgów stratygraficznych. Zintegrowanie wyników analiz palinologicznych i mikrofaunistycznych pozwoliło autorom na najbardziej prawdopodobne usytuowanie granic chronostratygraficznych między pragiem a emsem oraz między emsem i eiflem, w obrębie poszczególnych jednostek litostratygraficznych obszarów łysogórskiego i kieleckiego.

Praca habilitanta dotycząca pogranicza dewonu i karbonu w Górach Świętokrzyskich (Malec 2014) w znacznej części oparta jest na przeglądzie dokonań innych autorów w tym obszarze i dotyczy kamieniołomu Ostrówka, kilku wierceń (Bolechowice IG-1, Zaręby IG-1, Zaręby IG-2, Ruda Strawczyńska, Jabłonna IG-1, Kowala 1) oraz przekopu Kowala. Tylko z tego ostatniego profilu pochodzą nowe dane analityczne. Z powodu toczącej się od lat dyskusji na temat potrzeby wyznaczenia nowej granicy między dewonem i karbonem, zainteresowanie badaczy europejskich obszarem Gór Świętokrzyskich, a przede wszystkim powszechnie znanym profilem Kowala, jest naprawdę duże. Dr Jan Malec jednak nie wykorzystał tej szansy. Artykuł jest właściwie sprawozdaniem, podsumowaniem poprzednich dokonań innych autorów i własnych, nowością są tylko stosunkowo szczegółowe informacje biostratygraficzne uzyskane na podstawie analizy fauny konodontowej. Właśnie ta nowa część pracy, niezwykle ważna z punktu widzenia toczącej się na forum międzynarodowym dyskusji nie jest wolna od warsztatowych niedoskonałości. W analizowanym profilu nie ma żadnych podstaw biostratygraficznych, żeby wyznaczyć granice między niektórymi poziomami konodontowymi, dotyczy to szczególnie granicy między środkowym a górnym

poziomem *praesulcata* oraz między poziomami *praesulcata* i *sulcata*. Trudno doszukać się w artykule jakiegokolwiek komentarza czy refleksji na temat znalezisk niektórych gatunków konodontów w nietypowej dla nich pozycji stratygraficznej. Defektem pracy jest też brak jakiegokolwiek dyskusji o istniejących problemach z wyznaczeniem samej granicy D/C, brak też prezentacji własnego stanowiska w tej kwestii.

Trzecia praca dotyczy analizy biostratygraficznej osadów dewonu i dolnego karbonu w profilach wiertniczych bloku małopolskiego, położonych na południowy zachód od Gór Świętokrzyskich. Wydawałoby się, że ta „zwykła” praca biostratygraficzna nie powinna budzić żadnych zastrzeżeń. Ona jednak najbardziej ukazuje niedostatki warsztatowe kandydata z zakresu biostratygrafii, takie jak nieumiejętność wykorzystania wszystkich danych analitycznych, pewną powierzchowność w analizowaniu danych i nie zawsze właściwy sposób wnioskowania. Za przykład niech posłuży bezpodstawnie wyznaczony w profilu Węgrzynów IG 1 dolny poziom *falsiovalis* (str. 45), czy górny poziom *rhenana* i *?linguiformis* (s. 51). Zastosowanie obowiązujących reguł w biostratygrafii do niektórych danych analitycznych z profilu Pągów IG 1 (przedstawionych na figurze 3 i w tabeli 2), prowadzi do odmiennych wniosków niż przedstawił je habilitant.

Aktywność naukowa i dorobek organizacyjny:

Habilitant brał udział w wielu posiedzeniach i sesjach naukowych odbywających się przede wszystkim na terenie jego macierzystej jednostki, w zjazdach i konferencjach naukowych PTG, uczestniczył w dwóch krajowych Kongresach Geologicznych. Kilka posterów z udziałem habilitanta było również demonstrowanych na konferencjach międzynarodowych. Nie udzielał się natomiast w krajowych i międzynarodowych komitetach organizacyjnych konferencji naukowych. Nie jest członkiem jakiegokolwiek komitetu redakcyjnego, nie zasiada w radach naukowych czasopism, nie jest członkiem w międzynarodowych i krajowych organizacjach oraz towarzystwach naukowych. Nie kierował żadnym krajowym ani międzynarodowym projektem badawczym, nie brał również udziału w takich projektach. Dr Malec nie był również recenzentem żadnego grantu badawczego, a według załączonego spisu, po doktoracie, był recenzentem zaledwie 2 artykułów naukowych w czasopismach krajowych.

Dorobek dydaktyczny:

Dr Malec przez wszystkie lata swojej pracy związany był z Państwowym Instytutem Geologicznym, pracował więc wyłącznie poza ośrodkami uniwersyteckim. Stąd też jego dorobek w zakresie dydaktyki czy kształcenia kadr jest bardzo skromny. Ma jednak osiągnięcia w działalności związanej z geoedukacją. Habilitant wygłosił kilka referatów dla młodzieży szkolnej w ramach Kieleckich Festiwalu Nauki, brał udział w pikniku historycznym, a także jest współautorem konspektu lekcyjno-ćwiczeniowego dla nauczycieli geografii szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych „Zrozumieć Ziemię”.

Podsumowanie:

Na część wskazanych przez recenzenta niedostatków w różnych aspektach dorobku dr J. Malca mogą mieć wpływ ograniczenia biorące się z jego usytuowania w pozauczelnianym instytucie resortowo-badawczym. Oprócz działalności dydaktycznej, dotyczą one dużego rozproszenia tematyki badawczej habilitanta, wynikającego zapewne z konieczności realizacji w pierwszej kolejności zadań instytutu, w którym był przez niemal 40 lat zatrudniony i wynikającej z tego faktu niepełnej swobody w doborze uprawianej tematyki badawczej. Zapewne z tego powodu habilitant, jak się wydaje, miał trudności z trafnym doбором artykułów mających stanowić cykl publikacji składających się na rozprawę habilitacyjną. Jedynym bowiem ogniwem wiążącym przedstawione prace jest niezbyt zadowalający stan rozpoznania geologii badanych obszarów i konodonty używane jako narzędzie biostratygraficzne. Zdaniem recenzentki w dorobku habilitanta są jednak takie publikacje, które przy dodatkowym wkładzie pracy mogłyby stanowić bardziej spójną i merytorycznie bardziej uzasadnioną propozycję problematyki rozprawy habilitacyjnej, jak chociażby publikacje dotyczące pogranicza dewonu dolnego i środkowego oraz dewonu środkowego w Górach Świętokrzyskich.

Blisko 40 letni dorobek dr Jana Malca najtrafniej można określić jako dorobek nie wykorzystanych szans. Jest on tylko z pozoru ilościowo obfity, a w rzeczywistości jest zdominowany przez krótkie komunikaty, będące tylko zapowiedziami przyszłych oryginalnych publikacji. Zwraca też uwagę niewielka ilość publikacji po doktoracie prezentowanych w renomowanych periodykach. Konkludując, dorobek naukowy zgromadzony przez dr J. Malca, biorąc pod uwagę jego praktyczny wymiar dla rozstrzygania problemów regionalnych, można uznać za wystarczający. Za wystarczający można również uznać dorobek dydaktyczny, biorąc pod uwagę jego miejsce pracy. Aktywność naukowa habilitanta zdominowana jest wprawdzie przez udział w posiedzeniach i sesjach odbywających się na terenie jego macierzystej jednostki, dostrzec jednak należy, że brał również udział w niektórych konferencjach o wymiarze krajowym, a jego postery prezentowane były na kilku konferencjach międzynarodowych. Dorobek organizacyjny praktycznie nie istnieje.

W pracach przedstawionych jako rozprawa habilitacyjna recenzentka dostrzega niedostatki warsztatowe kandydata. Najpoważniejszym błędem, mogącym rzutować na późniejsze regionalne rozważania specjalistów z innych dziedzin, jest brak jakichkolwiek podstaw biostratygraficznych przy wyznaczaniu niektórych poziomów biostratygraficznych czy błędna interpretacja niektórych z prezentowanych danych biostratygraficznych. Najbardziej jaskrawo widać to w przypadku pracy dotyczącej granicy między dewonem a karbonem, w tym szczególnie profilu Kowala oraz w pracy dotyczącej stratygrafii osadów dewonu i karbonu w profilach Węgrzynów IG-1 i Pągów IG-1. Znaczącym defektem tych dwóch prac jest również sposób prezentacji uzyskanych wyników. Habilitant omawia te wyniki, ale nie dostrzega widocznych problemów biostratygraficznych, nie komentuje zauważalnych niespójności, nie zajmuje stanowiska w toczącej się od co najmniej dekady dyskusji, dotyczącej problemów z zastosowaniem uznanych w swoim czasie za standardowe,

podziałów biostratygraficznych górnego dewonu czy pogranicza dewonu z karbonem na podstawie konodontów.

Od kandydata do stopnia dr habilitowanego, poza poprawnością warsztatową, oczekuje się przede wszystkim aktywności naukowej i znaczącego wkładu autora w rozwój określonej dyscypliny nauki. Recenzentka uznała dorobek naukowy, dydaktyczny oraz aktywność naukową za wystarczający, choć nie bezdyskusyjny element działalności kandydata. Jednak niedostatki warsztatowe habilitanta, brak rozeznania w bieżących tendencjach i problemach odnoszących się do analizowanego przedziału stratygraficznego i wynikająca z tego bezrefleksyjność w prezentowaniu własnych wyników, zmuszają recenzentkę do stwierdzenia, że przedstawione jako rozprawa habilitacyjna trzy artykuły nie spełniają wymogów formalnych stawianych przez *Ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003* w stosunku do kandydatów do stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Warszawa, 8 czerwca 2016 r.

Halina Matyja